

**CATALIZATORI ENANTIOSELECTIVI ȘI NANOSTRUCURAȚI PROVENIȚI DIN COMPLECȘI
CARBONIL-METAL-AROMATICI**
Contractul de cercetare nr. 179/1.10.2007

Elementul de originalitate al prezentului proiect constă în elaborarea unor complecși tricarbonil-metal-aromatici (TMA) chirali, optic puri, care pot servi drept catalizatori enantioselectivi. În consecință este vizată prezentarea structurală, sinteza, caracterizarea structurală și stereochemică a mai multor tipuri de complecși TMA chirali precum și testarea potențialelor activități catalitice enantioselective.

În conformitate cu planul de lucru aprobat pentru anul 2007 au fost: obținute următoarele rezultate

1.Sinteza și caracterizarea structurală și stereochemică a unor liganzi cu stereocentru

Este descrisă obținerea unor liganzi cu stereocentru fără prochiralitate planară și funcțiuni hidroxi-, acetoxi- și amino-precum și liganzi posedând pe lângă stereocentru și funcțiunile enumerate mai sus și un element de prochiralitate planară rezultat din substituirea în pozițiile 2,5 cu grupe metil și respectiv metoxi. O ultimă categorie include liganzi cu doi stereocentri echivalenți. În acest mod se asigură îndeplinirea atât a obiectivului 2 din anul 2007 cât și a unor obiective din 2008 și 2009.

1.1.Sinteza liganzilor chirali cu stereocentru

Sintezele au fost efectuate urmând, de regulă, o metodologie care implică obținerea compușilor chirali înții în varianta racemică. O astfel de procedură este mult mai ieftină și necesită reactivi banali fiind totodată utilă pentru încercări preliminare (verificarea mersului reacțiilor, înregistrarea proprietăților fizico-structurale).

În etapa a doua au fost elaborate metodele de sinteză ale compușilor optic puri corespunzători și a fost verificată puritatea optică (exces enantiomeric, e.e).

Compușii cu structură de alcooli și acetații corespunzători au fost sintetizați, în varianta racemică prin secvența de reacții constând în acetilarea compusului aromatic, reducerea acetofenonelor cu LiAlH_4 la 1-feniletanolii corespunzători urmate de esterificarea cu anhidridă acetică în piridină la acetoxi derivații

Pentru obținerea 1-feniletanolului optic activ s-a recurs la reducerea acetofenonei cu diboran în prezența *S-Z*-oxaborolidinei² iar pentru alcoolii optic activi 2b și 2c a fost efectuată reducerea enantioselectivă a cetonelor corespunzătoare în prezența reactivului (-)-diizopinocampfenilboranului³.

Într-o variantă alternativă, alcoolii au fost obținuți cu purități optice de 85-90% prin hidroliza enzimatică (PLE) a acetaților racemici corespunzători după o metodă descrisă în literatură⁴

Compușii cu structură de 1-feniletilamina au fost obținuți în variantă racemică din cetonele corespunzătoare la tratare cu formiat de amoniu (reacție Leukart) sau prin reducerea cu LiAlH_4 ⁵ a oximei provenite de la cetonă⁶. Pentru obținerea compușilor optic activi din această serie s-a apelat atât la metoda scindării amestecului racemic utilizând ca auxiliar chiral sulfat acid de (-)- mentil⁷ sau prin reducerea oximei cu *S-Z*-oxaborolidină².

1.2. Caracterizarea structurală prin metode fizice moderne a liganzilor obținuți

Toți compușii sintetizați au fost riguros caracterizați prin următoarele metode fizice: *Spectroscopie ¹H-RMN; Spectroscopie ¹³C-RMN; Spectroscopie FT-IR; Analiza GC-MS*

1.3. Caracterizarea stereochemică a liganzilor obținuți

Compușii optic activi obținuți au fost caracterizați prin determinarea excesului enantiomeric prin următoarele metode:

*Determinarea rotației specifice $[\alpha]_D^{20}$; Determinarea e.e prin gaz-cromatografie enantioselectivă;
Determinarea e.e prin cromatografie HPLC; Determinarea e.e prin spectrometrie ¹H-RMN*

2.1.Sinteza complecșilor TMA prin complexare directă sau prin reacții de condensare stereoselectivă

Sinteza compușilor TMA optic activi prin complexare directă a fost realizată prin încălzirea la reflux (diglim, 150 °C) a liganzului optic activ cu cromhexacarbonil (sau molibden hexacarbonil)⁸.

Sinteza complexilor TMA prin condensare stereoselectivă urmează procedura elaborată în laboratorul nostru constând în condensarea catalizată de acizi a complexilor de acetați benzilici cu arene reactive.⁹ În cadrul prezentului obiectiv a fost utilizată pentru sinteza complexilor.

2.2. Caracterizarea structurală a complexilor obținuți este făcută prin metodele și cu echipamentele descrise în secțiunea 1.2 de mai sus.

2.3. Caracterizarea stereochemică a complexilor optic activi este făcută după metodologia descrisă în secțiunea 1.3. de mai sus.

BIBLIOGRAFIE

1. S.Roșca, "Catalizatori enantioselectivi și nanostructurați proveniți din complecși carbonil-metal-aromatici" cerere de finanțare pentru proiecte de cercetare exploratorie, CNCSIS, **2007**.
- 2 E.J.Corey, R.E. Bakshi, S.Shibata, C-P. Chen, V.K.Singh, *J.Am.Chem.Soc.*, **1987**, *109*, 7925..
3. (a) H.C.Brown, J.Chandrasecharan, P.V.Ramachandran, *J.Am.Chem.Soc.*, **1988**, *110*, 1539; (b) P.V. Ramachandran, B.Gong, H.C.Brown, J.S.Francisco, *Tetrahedron Lett.*, **2004**, *45*, 2603.
4. E.J.Toone, J.B.Jones, *Tetrahedron Asymmetry*, **1991**, *2*, 207; **1991**, *2*, 1041.
5. D.D.Davey, W.C.Lumma Jr, *J.Org.Chem.*, **1989**, *54*, 3211.
6. A.S.Demir, O.Sesenoglu, *Helv.Chim.Acta*, **2003**, *86*, 91.
7. A.P.Terentiev, V.M.Potapov, *Zhur. Obschei.Khim.*, **1957**, *27*, 1092.
8. B.Nicholls, M.Whiting, *J.Chem.Soc.*, **1959**, 551.
9. S.Roșca, R.Stan, S.I.Roșca, *Rev.Roum.Chim.*, **2002**, *47*, 409.